

ชื่อวิทยานิพนธ์ : แนวคิดและกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม : กรณีศึกษางานศพปลอดอบายมุข เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย : พระมหากิตติเรศ กิตติธำโน (สายเนตร)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ สว่างวรรณ ป.ธ.๕, พ.ม., พธ.บ., M.A.(Anthropology),
Ph.D. (Social Science)

: อาจารย์ ดร.บัว พลรัมย์ ป.ธ.๔, พธ.บ. M.A. (Sociology),
Ph.D. (Social Science)

วันสำเร็จการศึกษา :

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดและกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในการจัดงานศพปลอดอบายมุข ๒) เพื่อศึกษารูปแบบและพิธีกรรมในการจัดงานศพปลอดอบายมุข ๓) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดงานศพปลอดอบายมุข กับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ดำเนินการโดยใช้การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary sources) คือพระไตรปิฎก อรรถกถา และทุติยภูมิ (Secondary sources) คือหนังสือ เอกสาร ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานศพปลอดอบายมุขในพระพุทธศาสนา และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เฉพาะกับผู้ที่ให้ข้อมูลหลัก ๒๐ รูป/คน ที่สำคัญสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

(๑) จากการศึกษาการจัดงานศพปลอดอบายมุข พบว่า แนวคิดและกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นไปตามความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม และสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะแนวคิดพฤติกรรมดั้งเดิมที่ควรได้รับการเปลี่ยนแปลง คือการจัดงานศพมีอบายมุข สุรา การพนัน เป็นต้น เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งไม่ก่อประโยชน์อะไร อีกทั้งยังนำมาซึ่งความเสื่อมโทรมทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี อันดงาม ทางวัดจึงมีแนวคิดในการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่ถูกต้องเพื่อเป็นแบบอย่างในการจัดงานศพปลอดอบายมุข ด้วยกระบวนการดังนี้

๑. เมื่อมีงานศพต้องทำความเข้าใจถึงกฎระเบียบกติกาของทางวัด

๒. เมื่อจัดงานศพต้องไม่ทำผิดกฎระเบียบกติกาของทางวัด

๓. เมื่อมีการทำผิดกฎระเบียบกติกา ทางเจ้าภาพต้องเป็นผู้รับผิดชอบ

(๒) จากการศึกษารูปแบบและพิธีกรรมการจัดงานศพปลอดอบายมุข พบว่า รูปแบบและพิธีกรรมต่างๆ ของการจัดงานศพปลอดอบายมุขที่ช่วยสร้าง วัฒนธรรม ประเพณี อันดีงามทางสังคม และความเชื่อที่ถูกต้องตามหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา อีกทั้งยังช่วยลดความฟุ่มเฟือยต่างๆ ที่ไม่เป็นประโยชน์ในการจัดงานศพ ซึ่งรูปแบบและพิธีกรรมการจัดงานศพปลอดอบายมุขนั้น ทางวัดและชุมชนได้ปรึกษาหารือร่วมกัน ปรับประยุกต์ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน และได้ศึกษารูปแบบจากพื้นที่อื่นๆ เพื่อเป็นข้อมูลนำมาสร้างรูปแบบแนวทางปฏิบัติให้เหมาะสมกับพื้นที่ชุมชนของตนเอง โดยการวางกฎระเบียบกติกาและทำความเข้าใจในการจัดงานศพปลอดอบายมุข ว่ามีผลดีและเป็นประโยชน์อย่างไร

(๓) จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดงานศพปลอดอบายมุข พบว่า ปัญหาและอุปสรรคเกิดจากความเชื่อและพฤติกรรมดั้งเดิมในทางที่ผิด และกระบวนการจัดการที่ยังไม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้เกิดแก่ผู้ประพฤติตามได้ อีกทั้งทางผู้รับผิดชอบมีการปล่อยปละละเลย กล่าวคือไม่เอาจริงเอาจังเท่าที่ควร เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงแนวคิดพฤติกรรมความเชื่อทางสังคมเป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญ เพราะผู้คนมีพฤติกรรมความเคยชินที่สืบทอดปฏิบัติกันมา จึงยากต่อการจัดงานศพปลอดอบายมุขให้เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร แต่หากทางกลไกหน่วยงานภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมกับทางวัด ซึ่งเป็นสถานที่รองรับจัดงานศพปลอดอบายมุขโดยตรงทั่วทั้งประเทศ โดยวางนโยบายและกระบวนการจัดการให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ช่วยกันรณรงค์ปลูกจิตสำนึกของผู้คนให้เล็งเห็นถึงโทษของอบายมุขอย่างเข้มแข็ง เมื่อผู้คนส่วนใหญ่ไปในทิศทางเดียวกันแล้ว คนส่วนน้อยก็ต้องคล้อยตามเสียงส่วนมากไปโดยปริยาย และควรศึกษาการจัดงานศพปลอดอบายมุขในรูปแบบอื่นๆ ด้วย ที่ไม่ใช่เพียง สุรา สารเสพติด หรือ การพนัน เท่านั้น เพราะคำว่า อบายมุข คือทางเสื่อมที่ไม่ก่อประโยชน์ อาจรวมไปถึงจำพวก ความเชื่อ แนวคิด พิธีกรรมแอบแฝงในการจัดงานศพ

Thesis Title : The Concept and Process of Creation of Social And Cultural Changes : A Case Study of the Funeral Ceremonies Without the Causes of Ruin, Chatuchak District, Bangkok.

Researcher : Phramaha Kittires Kittiyâno (Sainet)

Degree : Master of Arts (Social Development)

Thesis Supervisory Committee

: Asst. Prof. Dr. Natthapong Sangwonrawan Pali V, B.A.,M.A., Ph.D. (Social Science)

: Dr. Bua Polram Pali IV, B.A.,M.A., Ph.D. (Social Science)

Date of Graduation :

ABSTRACT

The purposes of this research are 1) to study the concept and process of creation of social and cultural changes in the funeral ceremonies without the causes of ruin, 2) to study the patterns and ritual ceremonies of the funeral organization without the causes of ruin 3) to analyze the problems and obstacles in the funeral organization without the causes of ruin with the creation of social and cultural changes. This thesis was carried out by documentary research and studied from related researches and primary sources, i.e. Pitaka, Atthakatha and secondary sources, i.e. textbooks, documents, texts, research work and theses related to the funeral ceremonies organization without the causes of ruin in Buddhism. Regarding qualitative research, in-depth interview and participant observation were conducted and descriptive research was used for data analysis in particular 20 key informants in order to be consistent with the purposes and research method.

The findings of this research was found that:

1. From the study of the funeral ceremony organization, it found that the concept and process of creation of social and cultural changes have gone with the faith, tradition, culture and current society particularly the concept of the original behavior which should accept the change. The funeral ceremony organization that involved in the causes of ruin such as alcohol, gambling and so on was useless and brought the social, cultural and traditional decline. Thus, the monastery had the concept of creation of the right social and cultural changes for the funeral ceremony organization without the causes of ruin as follows:

1. When having a funeral ceremony, one must understand the rules of the monastery.

2. When organizing a funeral ceremony, one does not violate the rules of the monastery.

3. When doing wrong, a host has to take responsibility.

2. From the study of the patterns and ritual ceremony of the funeral organization without the causes of ruin, it found that the other patterns and ritual ceremonies of the funeral organization without the causes of ruin held create good culture, tradition and society and the right faith in accordance with the principles of Buddhism. Yet, it held reduce unnecessary and useless expense on the funeral organization. In regard to the patterns and ritual ceremony of the funeral organization without the causes of ruin, the monastery and community discussed together, adjusted and applied them to the current society situation and studied patterns from other sources as information to create the pattern of practice properly in their community and lay down the rules and understanding of the funeral ceremony organization without the causes of ruin that how is it good and useful.

3. From analysis of the problems and obstacles in the funeral ceremonies organization without the causes of ruin, those stemmed from the wrong original faith and behaviors and the managing process that not able to create the motivation for followers and people, who were responsible, neglected and not pay attention. The change of social concept, behavior and faith was the significant problems and obstacles. Because of their behaviors and faith from one generation to generation, it was difficult organizing the funeral ceremonies without the causes of ruin effectively. If the mechanism of public sectors take part with the monastery where is the place of the funeral organization without the causes of ruin nationwide lays down the clear and concrete policy and process and help campaign for awareness of the bad impact of the causes of ruin to people. When most people go in the same direction, the minority follows the majority automatically and there should study the funeral organization without the causes of ruin in other patterns, not only alcohol, drugs or gambling, do the causes of ruin means the way of decline and uselessness including faith, concept and an embedded ritual of the funeral ceremonies organization.